

De regio

Vlaanderen is een zeer verstedelijkte regio als gevolg van een hoge bevolkingsdichtheid. De landbouw beslaat 45% van het landoppervlak. Van dit areaal nemen voedergewassen (weilanden, maïs) en granen het grootste deel voor hun rekening. Land- en tuinbouw hebben van oudsher een "familiebedrijf"-karakter, maar worden steeds meer gekenmerkt door schaalvergroting, specialisatie, innovatie en schaalvergroting.

Doelstelling

Wij streven naar een evenwichtige duurzame ontwikkeling van de natuurlijke, landschappelijke, erfgoed- en landbouwwaarden van de regio, gericht op het behoud en de verbetering van de levenskwaliteit, de ondersteuning van een vitale landbouwsector, het behoud van erfgoed en natuur, het herstel van de ecologische waterkwaliteit, de vermindering van het risico op overstromingsschade en een doordacht toeristisch/recreatief medegebruik van het landschap. Wij streven naar een landbouwsector die de klimaatverandering een halt helpt toeroepen en zich beter aan de gevolgen ervan aanpast door koolstofvastleggingsmaatregelen uit te voeren die tevens bijdragen tot bodem- en waterbehoud, landschaps- en biodiversiteitsherstel en een betere economische weerbaarheid van de landbouwbedrijven.

Methoden

De visie voor het Gulpdal (Voeren) werd ontwikkeld door zowel overheidsdiensten die verantwoordelijk zijn voor landbouw, natuur, milieu & erfgoed, samen met landschaps-, landbouw- en jachtorganisaties. Deze partners hebben in 2017 een handvest voor deze regio ontwikkeld, waarin deze visie is opgenomen. De droomcontractideeën worden ontwikkeld binnen de lokale CIL's met input van de grondgebruikers (landbouwers en particuliere grondeigenaars) via stakeholdersworkshops, individuele contacten en een enquête.

Contact CIL Vlaanderen

- Boerennatuur Vlaanderen

Sven Defrijn ✉ sven.defrijn@boerennatuur.be

BOEREN
NATUUR
VLAANDEREN

Potentiële contractoplossing #1

("Droomcontract") Gulpdal (Voeren)

Doelstelling

Het droomcontract is nog niet volledig uitgewerkt, maar zal zich tijdens de looptijd van het project verder ontwikkelen. Het droomcontract beoogt:

- behoud van esthetische landschapswaarden,
- behoud van de biodiversiteit;
- beperking van en aanpassing aan de klimaatverandering door verbetering van de koolstofopslag en vermindering van de gevolgen van extreme weersomstandigheden (droogte, overstromingen, erosie).

Maatregelen

- Beheer van grasland
- Beheer van landschapselementen (bomen, heggen, houtwallen, enz.) (zie figuur 1)

Type contract

- ODA's / Agromilieu- en klimaatmaatregelen

Contracteigenschappen

- Op actie gebaseerde betalingen
- Op resultaten gebaseerde betalingen
- Collectieve aanpak

Gerichte collectieve goederen

Klimaatregeling

Biodiversiteit

Landschap & Omgeving

Figuur 1. Landbouwers planten hoogstamfruitbomen in de weiden van het Gulpdal (© RLH)

Actoren & Structuur

Momenteel is het de bedoeling dat de contracten met individuele landbouwers worden gesloten (met een mogelijke groepspremie). Samenwerking tussen landbouwers zal worden aangemoedigd om kennis en ervaring te delen, acties te coördineren en resultaten te verbeteren.

Intermediaire partijen zullen worden betrokken bij het vergemakkelijken van de uitwisseling tussen landbouwers en het organiseren van opleidingsmomenten, het toezicht en het beheer van de betalingen. De algemene coördinatie en de betalingen zal wellicht geleid worden door het regionale landschap, terwijl Boerennatuur Vlaanderen de uitwisseling tussen landbouwers zal faciliteren. Over de precieze rol van de verschillende actoren is nog geen beslissing genomen.

Duur van het contract

Ideale contractperiode: 5-10 jaar

Betalingen

De financiering zal afkomstig zijn uit overheidsbronnen waarin middelen van verschillende beleidsterreinen worden gecombineerd:

- De betaling zal waarschijnlijk bestaan uit een basisbetaling met een bonus op basis van resultaten
- Bilaterale betalingen met een mogelijke groepspremie

Controles en verificaties

Het is de bedoeling een combinatie van praktijken en resultaten te monitoren, met de nadruk op resultaten. Het gaat zowel om positieve indicatoren: ecologische kwaliteit van het grasland (soortenrijkdom, bedekking, vegetatiestructuur), landschapskwaliteit (aanwezigheid van landschapselementen, natuurlijke overstromingsgebieden, begrazingsintensiteit) als om negatieve indicatoren: gebruik van herbiciden, herinzaai van grasland. Het is de bedoeling dat de monitoring wordt uitgevoerd door een onafhankelijke instantie, samen met een landbouwer.

Verwachte voordelen

Sociale/Ecologische Voordelen

- instandhouding van esthetische landschapswaarden
- behoud van biodiversiteit
- beperking van en aanpassing aan klimaatverandering door verbetering van de koolstofopslag en vermindering van de gevolgen van extreme weersomstandigheden (droogte, overstromingen, erosie).

Voordelen voor landbouwers

- Een meer klimaatbestendige landbouw (bodemgezondheid, weerbaarheid tegen extreme weersomstandigheden)
- financiële ondersteuning

Potentiële contractoplossing #2 ("Droomcontract") Koolstofboeren

Doelstelling

Doel van dit contract is de mitigatie van en aanpassing aan de klimaatverandering te verbeteren door koolstofvastleggingsmaatregelen op landbouwbedrijven te stimuleren en tegelijk andere ecosysteemdiensten zoals voedselproductie, bodem- en waterconservering, biodiversiteit en landschapskwaliteit te verbeteren.

Maatregelen

- Opname van organisch materiaal in de bodem (plantenresten, houtsnippers, stabiele mest, compost).
- Verlenging van de vruchtwisseling.
- Inzaai van dekgewassen, luzerne, enz.
- Gras-kruiden stroken.
- Aanplant van bomen, heggen.

Actoren & Structuur

Het is momenteel de bedoeling dat de contracten met individuele landbouwers worden gesloten. Samenwerking tussen boeren zal worden bevorderd om kennis en ervaring te delen, acties te coördineren en resultaten te verbeteren. Dit zal worden geleid door Boerennatuur. Tussenpersonen zullen worden betrokken bij adviesverlening en monitoring. Intermediaire partijen zullen ook de betalingen beheren of potentiële koolstofcertificaten afgeven. Het is de bedoeling dat dit wordt gecoördineerd via een (nog te ontwikkelen) platform.

Duur van het contract

10-20 jaar

Betalingen

- Particuliere financiering: een combinatie van betalingen van bedrijven/burgers via koolstofmarkten of crowdfundinginitiatieven.
- De betalingen zullen worden gebaseerd op de (voorspelde) resultaten: hoe meer koolstof wordt opgeslagen, hoe meer een landbouwer zal worden betaald. Het effect van de maatregelen zal worden geraamd en de landbouwer zal dienovereenkomstig worden betaald. De feitelijke betalingen kunnen worden bijgesteld op basis van de monitoring in het veld. (64% van de landbouwers verkiest vooraf de exacte betalingen te kennen, terwijl 36% de voorkeur geeft aan een basisbetaling met een extra toeslag op basis van de resultaten).

Type contract

- ODA's / Agromilieu- en klimaatmaatregelen

Contracteigenschappen

- Op resultaten gebaseerde betalingen
- (Gedeeltelijk) op actie gebaseerde betalingen

Gerichte collectieve goederen

Klimaatregeling

Bodem

Biodiversiteit

Landschap & Omgeving

- Geen hogere prijs voor landbouwproducten. Het is een extra korte ketenverkoop van een ecosysteemdienst
- Bilaterale betalingen

Controles en verificaties

Een combinatie van praktijken en resultaten zal worden gemonitord, met de nadruk op resultaten. De belangrijkste resultaatindicator is koolstofopslag in de bodem, hoewel ook andere ecosysteemdiensten zullen worden gemonitord, afhankelijk van het soort maatregel.

Bedrijfsadviseurs zullen toezicht houden op de praktijken en resultaten (bodemmonsters door het instituut voor bodemonderzoek), met de hulp van de landbouwers, die zal worden gevraagd gegevens/observaties te verzamelen in een velddagboek. Afhankelijk van de certificeringsregeling die zal worden gebruikt, kan extra controle door een derde partij noodzakelijk zijn. Elk jaar zal een meer algemene evaluatie worden gemaakt, gecombineerd met een meer diepgaande controle om de 3 jaar.

Verwachte voordelen

Sociale/Ecologische Voordelen

- beperking van en aanpassing aan de klimaatverandering,
- bodem- en waterbehoud,
- de biodiversiteit te verbeteren, en
- landschapsherstel.

Voordelen voor landbouwers

- beter bodem- en waterconservering: betere bodemkwaliteit (structuur, waterretentie, gezondheid)
- hogere rendementen op de lange termijn
- hoger inkomen
- positief imago/waardering van landbouwers